

ПРОПОЗИЦІЇ
Міністерства юстиції України
до проєкту Закону України «Про внесення змін до деяких
законодавчих актів України щодо окремих питань
сплати аліментів на утримання неповнолітньої дитини»,
внесеного на розгляд народним депутатом України Юрченком О.М.

(реєстр. № 12323 від 16 грудня 2024 року)

до першого читання

Міністерство юстиції України *не підтримує* проєкт Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо окремих питань сплати аліментів на утримання неповнолітньої дитини» (реєстр. № 12323 від 16 грудня 2024 року) (далі – проєкт Закону), внесений на розгляд Верховної Ради України народним депутатом України Юрченком О.М.

Проєктом Закону пропонується частину восьму статті 71 Закону України «Про виконавче провадження» доповнити новим абзацом такого змісту: *«При визначенні розміру заборгованості враховується, що кошти, добровільно перераховані боржником на особистий рахунок у банківській установі його неповнолітньої дитини вважаються такими, що здійснені на виконання рішення суду про стягнення аліментів на її утримання та враховуються при обчисленні розміру заборгованості із сплати аліментів.»*

Аналогічні зміни пропонується передбачити у статті 195 Сімейного кодексу України (далі – СК України).

1. Як зазначається в пояснювальній записці до проєкту Закону, на цей час в судовій практиці наявні судові спори щодо неврахування під час розрахунку заборгованості зі сплати аліментів добровільного, до видання судового наказу про стягнення аліментів, перерахування боржником аліментів на особистий рахунок його неповнолітньої дитини у банківській установі. У зв'язку з цим Верховним Судом у складі колегії суддів Другої судової палати Касаційного цивільного суду у постанові від 13 червня 2024 року у справі № 760/17498/22 зроблено висновок, що добровільне перерахування боржником аліментів на особистий рахунок його неповнолітньої дитини вважається таким, що здійснене на виконання судового наказу про стягнення аліментів на її утримання.

У зв'язку з цим слід зазначити, що відповідно до положень статті 36 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» Верховний Суд є найвищим судом у системі судоустрою України, який забезпечує сталість та єдність судової практики у порядку та спосіб, визначені процесуальним законом.

Так, Верховний Суд, зокрема, забезпечує однакове застосування норм права судами різних спеціалізацій у порядку та спосіб, визначені процесуальним законом.

Положеннями статті 13 вказаного Закону передбачено, що висновки щодо застосування норм права, викладені у постановках Верховного Суду, враховуються іншими судами при застосуванні таких норм права.

СЕД АСКОД

Міністерство юстиції України

№ 30-11.6.2-25 від 02.01.2025

Підписувач Стефанішина Ольга Віталіївна

Сертифікат 382367105294AF970400000C3152B017D0DFD302

Дійсний з 06.09.2024 17:30:53 по 06.09.2026 17:30:53

Таким чином, враховуючи компетенцію Верховного Суду щодо забезпечення однакового застосування судами норм права, внесення запропонованих змін, на нашу думку, є недоцільним.

Крім того, згідно з положеннями статті 45 Закону України «Про судоустрій та статус суддів» *Велика Палата Верховного Суду* у визначених законом випадках здійснює перегляд судових рішень у касаційному порядку з метою забезпечення однакового застосування судами норм права; *аналізує та вивчає судову практику, здійснює узагальнення судової практики.*

При цьому Верховний Суд висловлює правові висновки у справах з огляду на встановлення судами певних фактичних обставин справи, і такі висновки не є універсальними та типовими до всіх справ і фактичних обставин, які можуть бути встановлені судами.

2. Варто зазначити, що порядок примусового виконання судових рішень та рішень інших органів (посадових осіб) (далі – рішення), у тому числі рішень про стягнення аліментів, регламентовано Законом України «Про виконавче провадження» (далі – Закон).

Статтею 15 Закону передбачено, що сторонами виконавчого провадження є стягувач і боржник.

Стягувачем є фізична або юридична особа чи держава, на користь чи в інтересах яких видано виконавчий документ.

Боржником є визначена виконавчим документом фізична або юридична особа, держава, на яких покладається обов'язок щодо виконання рішення.

Відповідно до пункту 1 частини другої статті 18 Закону виконавець зобов'язаний здійснювати заходи примусового виконання рішень у спосіб та в порядку, які встановлені виконавчим документом і цим Законом.

Положеннями статті 71 Закону передбачено, що порядок стягнення аліментів визначається законом. Виконавець стягує з боржника аліменти у розмірі, визначеному виконавчим документом, але не менше мінімального гарантованого розміру, передбаченого СК України.

Спори щодо розміру заборгованості із сплати аліментів вирішуються судом за заявою заінтересованої особи в порядку, встановленому законом (частина восьма статті 71 Закону).

Водночас Законом визначено процедуру захисту прав боржника в разі ознак, що можуть свідчити про нецільове витрачання аліментів.

Так, статтею 186 СК України встановлено порядок контролю органом опіки та піклування за цільовим витрачанням аліментів.

Згідно з частиною другою цієї статті у разі нецільового витрачання аліментів платник має право звернутися до суду з позовом про зменшення розміру аліментів або про внесення частини аліментів на особистий рахунок дитини у відділенні Державного ощадного банку України.

Тобто у платника аліментів у разі нецільового витрачання аліментів передбачено право звернутися до суду з позовом про зменшення розміру аліментів або про внесення частини аліментів на особистий рахунок дитини у відділення Державного ощадного банку України.

Наведене свідчить про те, що *платник аліментів не наділений правом самостійно визначати отримувача аліментів, оскільки особа, на користь якої стягуються аліменти (отримувач аліментів) визначається судом за відповідним позовом/заявою про видачу судового наказу, поданим/поданою тим з батьків, з ким проживає дитина, або ж самою неповнолітньою дитиною.* Боржник же в такому випадку наділений правом ініціювати моніторинг цільового використання аліментів.

Враховуючи викладене, реалізація на практиці запропонованих проектом Закону змін до Закону буде суперечити порядку та способу виконання, передбаченому судовим рішенням, що набрало законної сили та визначено резолютивною частиною виконавчого документа.

3. Крім того, положеннями статті 185 СК передбачено, що *той з батьків, з кого присуджено стягнення аліментів на дитину, а також той з батьків, до кого вимога про стягнення аліментів не була подана, зобов'язані брати участь у додаткових витратах на дитину, що викликані особливими обставинами (розвитком здібностей дитини, її хворобою, каліцтвом тощо).*

З огляду на наведене реалізація запропонованих проектом Закону змін призведе до ускладнень під час практичного застосування відповідних положень, оскільки залишається незрозумілим, яким чином виконавцю виокремлювати з коштів, сплачених боржником на утримання дитини – *аліменти (як обов'язковий платіж)* та *додаткові витрати на дитину* під час визначення розміру заборгованості зі сплати аліментів.

Проект Закону в комітетах та на пленарних засіданнях Верховної Ради України супроводжуватиме заступник Міністра юстиції України відповідно до розподілу функціональних повноважень.

**Віце-прем'єр-міністр з питань європейської та євроатлантичної інтеграції України –
Міністр юстиції України**

Ольга СТЕФАНШІНА